המוכר את הספינה פרק חמישי בבא בתרא פג.

מסורת הש"ס

(א) לעיל כו. (יקר יח.), כ) כלפיס פ"ד מ"ע, ג) (סמנ כח, יומ"ב), ד) לעיל לז: (קמן קכ: ערוכין ג: כלפיס פ"ה מ"ב, ה) כלפיס פ"ז מ"ח, ו) סם מ"ב, ז) נ"ל הפסוק, ח) נ"ל היותר, ט) (לעיל ע:), י) (וע"ל תוס' לעיל כו. ד"ה אבל בכנבל),

הגהות הב"ח

(א) גמ' כקר וכליו כמה הוי כיון: (ב) שם מי לא תנן והתנן ב"מ וכ"ש תומרים אף הנוטע יכו' על שמיטה אמות מוהר: (ג) רשב"ם ד"ה ועד ע"ז וכו' דסכירא ליה כמתי: (ד) ר"ח ב' כדי וכו' ויב בדי כל אילן: (ה) הגב' ד"ה זל וכו' מסברה מכרי יש לחלוק כין בכל וכו' אין מילוק ביניהן מלכ:

מוסף רש"י

לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו. כין שדה לבנן כין שדה לאילן, ושעמה כדי פנכדת הכרם, שכשיחרש את אילנותיו לא יפה נריך להכנים מחרישתו לתוך שדה חכירו (לעיל כו:). אא"כ הרחיק ממנה ד' אמות. כדמפרש טעמא כדי עבודת הכרם, שהיי חורבים הכרם נמחרישה. וכן בשעת הבציר נוצרין חוחים כעבנות וצריך לכן מקום פנוי ד' אמות שלא יתיכם ענבת מחרישתו בקרקע חכירו (לעיל יח:). כרם הנוטע על פחות מד"א. אין כין שדה לשדה ד' אמות (ערובין ג:) אין כין שדה לשדה אלא ג' אמות (לעיל לו:). אינו כרם. ומותר לזרוע לשם (ערובין ג:) והמבית זרע לשם אינו ליקח משם לא מוכיע כמקן כלאים ומותרין כאכילה (לעיל לז:). הרואים את האמצעיים. הנטועים כתוך ריוח הראוי לנטיע כין שדה לשדה (ערובין ג:). כאילו אינן. שדה כין שתי שורות ריוחן כאילו אינה הכוי לכן שם אמות כין שדה לשדה (לעיל לז:).

רבינו גרשום

בדורא. בשדה אילן שהיה נטוע מד' אמות ועד ח' ולא ח' בכלל ומכר האילנות לאחר ואתא לקמיה דרב יהודה ואמר ליה זיל הב ליה בין אילן לאילן כמלא בקר וכליו דהיינו ד' אמות כדי עבודתו מכלל דהכי חשוב שדה אילן אבל טפי לא חשוב שדה: הנוטע את כרמו (מ' אמות) על ח' אמות. שמנית ח' אמות ביר כין שדה לשדה: מותר. דלא חשיב כרם אותה הרחקה ומותר להביא זרע לשם: אפי' הכי מעשה רב. ממעשה שהיה בצלמון טפי עיקר למילף: בשלמא רב יוסף. דאמר מד' עד ח' אמות ולא ח' אמות בכלל חשוב כרם אליבא דר' שמעון כדקתני במשנה זו ר"ש ור"מ אומרים הנוטע את כרמו על ח' וכו': שמעון ליה. לר' שמעון דפפוזרין מח' אמות לא חשיב כרם שמעינן ליה רצופין. מפוזרין הא דאמרן. לעיל הנוטע את כרמו על ח' אמות דמפוזרין ניהו לא חשוב כרם ולהיכא דנטועין רצופין נמי שמעינן ליה דלא חשיב כרם ומותר לזרוע הבינים דתני הנוטע וכו':

מסורת הש"ס

(ה) נ"ל הפסוק, (ט) (לעיל ע:), (י) (וע"ל תוס' לעיל כו. ד"ה אבל בכנבל),

הגהות הב"ח

(ה) גמ' כקר וכליו כמה הוי כיון: (ב) שם מי לא תנן והתנן ב"מ וכ"ש תומרים אף הנוטע יכו' על שמיטה אמות מוהר: (ג) רשב"ם ד"ה ועד ע"ז וכו' דסכירא ליה כמתי: (ד) ר"ח ב' כדי וכו' ויב בדי כל אילן: (ה) הגב' ד"ה זל וכו' מסברה מכרי יש לחלוק כין בכל וכו' אין מילוק ביניהן מלכ:

מוסף רש"י

לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו. כין שדה לבנן כין שדה לאילן, ושעמה כדי פנכדת הכרם, שכשיחרש את אילנותיו לא יפה נריך להכנים מחרישתו לתוך שדה חכירו (לעיל כו:). אא"כ הרחיק ממנה ד' אמות. כדמפרש טעמא כדי עבודת הכרם, שהיי חורבים הכרם נמחרישה. וכן בשעת הבציר נוצרין חוחים כעבנות וצריך לכן מקום פנוי ד' אמות שלא יתיכם ענבת מחרישתו בקרקע חכירו (לעיל יח:). כרם הנוטע על פחות מד"א. אין כין שדה לשדה ד' אמות (ערובין ג:) אין כין שדה לשדה אלא ג' אמות (לעיל לו:). אינו כרם. ומותר לזרוע לשם (ערובין ג:) והמבית זרע לשם אינו ליקח משם לא מוכיע כמקן כלאים ומותרין כאכילה (לעיל לז:). הרואים את האמצעיים. הנטועים כתוך ריוח הראוי לנטיע כין שדה לשדה (ערובין ג:). כאילו אינן. שדה כין שתי שורות ריוחן כאילו אינה הכוי לכן שם אמות כין שדה לשדה (לעיל לז:).

רבינו גרשום

בדורא. בשדה אילן שהיה נטוע מד' אמות ועד ח' ולא ח' בכלל ומכר האילנות לאחר ואתא לקמיה דרב יהודה ואמר ליה זיל הב ליה בין אילן לאילן כמלא בקר וכליו דהיינו ד' אמות כדי עבודתו מכלל דהכי חשוב שדה אילן אבל טפי לא חשוב שדה: הנוטע את כרמו (מ' אמות) על ח' אמות. שמנית ח' אמות ביר כין שדה לשדה: מותר. דלא חשיב כרם אותה הרחקה ומותר להביא זרע לשם: אפי' הכי מעשה רב. ממעשה שהיה בצלמון טפי עיקר למילף: בשלמא רב יוסף. דאמר מד' עד ח' אמות ולא ח' אמות בכלל חשוב כרם אליבא דר' שמעון כדקתני במשנה זו ר"ש ור"מ אומרים הנוטע את כרמו על ח' וכו': שמעון ליה. לר' שמעון דפפוזרין מח' אמות לא חשיב כרם שמעון ליה רצופין. מפוזרין הא דאמרן. לעיל הנוטע את כרמו על ח' אמות דמפוזרין ניהו לא חשוב כרם ולהיכא דנטועין רצופין נמי שמעון ליה דלא חשיב כרם ומותר לזרוע הבינים דתני הנוטע וכו':

בדורא דרעותא כעיר של רועים. שמכר אחד לחכירו שלשה אילנות ולא היה מ' אמות ביניהן ואמר ליה רב יהודה למוכר זיל הב ליה לנוקמה הקרקע ואע"ג דאין ביניהן אלא כמלא בקר וכליו: **דשמעתא להא דתנן.** כלומר כין דשמעתא לברייתא הנשנית על הא דתנן בלא יפחות לא יטע אדם אילן בקצה שדהו סמוך לשדה חכירו כדי שלא אלך ממריאתו לחרוש אילן זה דרך שדה חכירו: **וכרב יוסף מי לא תנן.** כתמיה. ואמאי אמר ליה אביי לא תפלגא עליה דרב נחמן דתנן כו': ה"ג לה כמסכת כלאים **רבי מאיר ורבי שמעון אומרים אף הנוטע כרמו על ח' אמות מוסר.** וסיפא דהך דרבי יהודה היא: **אפי' בכי מעשה.** דלצלמון רב והלכך אמר ליה אביי לא תפלגא עליה דרב נחמן דמעשה השנוי במשנה מסייעיה והיא משנה עיקר טפי מהך דר"ש דסמכינן אעובדא: וקמפרש גמרא **בשלמא לרב יוסף.** דאמר מד' ועד ח' וסכירא ליה כר"ש שמעון דאיירי ר"ש מתרוייהו שיעורי כרב יוסף: **מפוזרין.** ח' אמות דהייני לכל [1]היותר: **רצופין.** ד' אמות לכל [2]הפחות: **אינו כרם.** אלא יער ומותר בכלאים: **רוחץ אם האמצעיים כו'.** דכל העומד ליעקר כעקור דמי וחזמרא היא גבי כלאים: **אלא לרב נחמן.** דסכירא ליה ט"ז כרבנן בשלמא דלמאן דאמר ט"ז שמעינן ליה מעשה דלצלמון: ומשני **סברא הוא.** דמ' הוו רצופין מדלר"ש הוי שיעורא דרצופין פלגא דמפוחרין לרבנן נמי פלגא דע"ז הוי רצופין: **אמר רבא הלכתא מד' אמות.** כעובדא דרעותא: **ועד ע"ז אמות.** כעובדא דצלמון. וכולה כרבנן קפסיק דסכירא [3] נמאי דפליגי פליגי ובמאי דלא פליגי לא פליגי פליגי כח' אמות מפחרין דר"ש ואמרי ט"ז אכל ברצופין ד' אמות מודו ליה ולא נאמר מדלר' שמעון פלגא לרבנן נמי פלגא: **כמה יהו מקורבין כו'.** נראה בעיני דהוא הדין למקדש אילנות דאיכא נמי האי שיעורא והך ברייתא דקתני גבי הקדש ממטע עשרה לבית סאה בשילהי המוכר את הבית (לעיל דף עב.) פליגא אהך ברייתא דלא שנא מוכר ממקדיש ולאיתה לדברי המוספתא דבבא בתרא (פ"ד ה"ז) דקתני בתרוייהו ממטע י' לבית סאה: **שם עשרה אמות.** כלומר עד ט"ז אמות ולא ט"ז בכלל: **ואם האילנות.** קטנים: **לפיכך יבא האילן או יקנן אין לו קרקע.** ליטע אחר במקומו: **ממקום קלר.** מגובה גזע האילן הוא מודד הט"ז אמות והד' אמות: **או ממקום רוחב.** סמוך לקרקע הוא עב. ואית דפתרי מקום קלר כל הגזע עד הענפים מקום רחב מקום הנופות הענפים שמרחיבין אילן ואילך ולא נהירא: **מ"ם.** דמן הנטיעה הוא מודד: **הרכובה שבגפן.** גפן בחור מרכיבין בגפן זקן: **כשהוא מודד.** ד' אמות כיצחייב כדי שיהו אמות כנגד אמות

בדורא דרעותא ואתו לקמיה דרב יהודה וא"ל זיל הב ליה כמלא בקר וכליו ולא הוה ידענא כמלא בקר וכליו כמה [4] כיון דשמעת' להא דתנן [5]לא יטע אדם אילן סמוך לשדה חבירו אא"כ הרחיק ממנה ד' אמות ותני עלה ד' אמות שאמרו כדי עבודת הכרם אמינא ש"מ כמלא בקר וכליו ד' אמות וכרב יוסף מי לא תנן [6] [7]ר"מ ור"ש אומרים [8]הנוטע את כרמו שמונה אמות על שמונה מותר להביא זרע לשם אפי' הכי [9]מעשה עדיף בשלמא לרב יוסף אליבא דר"ש שמעינן ליה מפוזרין ושמעינן ליה רצופין מפוזרין הא דאמרן רצופין דתנן [10]כרם הנטוע על פחות מד"א אינו כרם דברי ר"ש וחכ"א כרם ורואין את האמצעיים כאילו אינן אלא לרב נחמן אליבא דרבנן מפוזרין שמעינן ליה רצופין מי שמעינן ליה סברא הוא מדלר"ש פלגא לרבנן נמי פלגא אמר רבא [2]הלכתא מארבע אמות ועד שש עשרה תניא כוותיה דרבא [3]כמה יהו מקורבין ארבע אמות וכמה יהו מרוחקין שש עשרה הרי זה קנה קרקע ואת האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או נקצץ יש לו קרקע פחות מכאן או יתר על כאן או שלקחן בזה אחר זה הרי זה לא קנה לא את הקרקע ולא את האילנות שביניהן לפיכך יבש האילן או נקצץ אין לו קרקע בעי רבי ירמיה כשהוא מודד ממקום קצר הוא מודד או ממקום רחב הוא מודד א"ל רב גביהה מבי כתיל לרב אשי [4]תא שמע דתנן [5]הרכובה שבגפן אינו מודד אלא מעיקר השני בעי רבי ירמיה מכר לו שלשה בדי אילן מהו אמר ליה רב גביהה מבי כתיל לרב אשי [6]ת"ש דתנן [7]המבריך ג' גפנים ועקריהן נראין ר"א ברבי צדוק אומר [8]אם יש ביניהן מד' אמות ועד שמונה מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין בעי רב פפא מכר לו שנים בתוך שדהו ואחד בתוך של חבירו מאי [9]תיקו

בעי

זיל הב ליה כמלא בקר וכליו. פ"ה אי איכא כמלא בקר וכליו בין אילן לאילן זיל הב ליה אדעתא ולפירושו לא מייתי רב יוסף לאיה אמאי דאקשי ליה אביי ויש לישב דמייתי קיעתא לרבים מילתיה דרב יוסף דמד' אמות דשמעתא לא הוו לרופין ואם כן רים מילתיה דרב נחמן משמעתא היא ומדרישא ליתא סיפא נמי ליתא ועוד דעובדא דרבי יהודה כרבי שמעון אמיא ור"ש אית ליה מד' ועד ח' אלא מסתבר ליה לאוקמה דאמתיא כרבנן וכרבן שבדי מד' ועד ט"ז כדאמר בסמוך דסבר ליה מדלרבי שמעון פלגא לרבנן נמי פלגא ויש מפרשים אי איכא לכל אילן כמלא בקר וכליו דהיינו ח' אמות תן לו קרקע אבל בטפחים הוו מפוזרים ורב יוסף שמיע ליה בהדיא מרב יהודה דלמעוטי יותר מח' אמות אמת שהן מפוזרין ולא למעוטי פחות מח' ולומר שהן רצופין ולכל הפירושין כמלא בקר וכליו לא נקטי אלא לשיעורא בעלמא ולא משום דלריך שיעור שיעור לבקר וכליו דהא בדורא דרעותא בכבל הוה ובכבל שיעור בקר וכליו לא הוי אלא שתי אמות כדאמר בלא יחפור (לעיל דף כו.) ואע"ג דלענין הרחקה משדה חבירו (ב) מלקט בין בכל לאלך ישראל לענין רצופה דשמעתין אין מילוק תדע דאמר רב נחמן אמר שמואל דפחות מח' הוו רצופין ואילו לענין הרחקה לא בעינן אלא ד' אמות כדאמר בלא יחפור דתנן אם יש לו קרקע פחות מכאן אי נקט האי ליתנא [10]: **אפי'** הכי מעשה רב. ואם תאמר ממעשה אין להוכיח כלום דשמא כיוחר מח' אמות היו מתיכים ומעשה שהיה כך היה וי"ל דסברא הוא דעל פי חכמים עשו וכל מה שהיו יכולין להתיר לו התירו:

כמה יהו מרוחקים ט"ז אמה הרי זה קנה קרקע כו'. ותימה דגבי מכר בט"ז לא בעינן מפוזרים וקנה קרקע וגבי כלאים חשיבי מפוחרים דקתני לעיל כרם הנטוע על ט"ז אמה מותר להביא זרע לשם ויש לומר דגבי מכר מודדין אמות מצומצמות אבל אמות כלאים הן אמות שותקות ואי אפשר שלא יהא יותר מט"ז לכך חשיבי מפוחרים והשתא הא דקאמר לעיל מד' ועד ח' וכן מח' ועד ט"ז הוי עד ועד בכלל:

הרכובה שבגפן כו'. לפ"ה דמפרש לשון הרכבה קשה מדא דבמשנת כלאים גרס הארכובה ועוד דלא איירי הכא משנה בהרכבה כלל ועוד דמאי נקטא מינה בהך הרכבה לענין כלאים ונראה דהארכובה הייני הברכה כאדם הכורע על ברכיו כן מורעין הגפן בארץ כשהוא זקן הרבה ומכסין אותו בקרקע בחמצע כדי שתשתרש וקאמר דאין מודדין לענין כלאים אלא מעיקר השני ומדנקט לשון עיקר מוכח שמודדין ממקום רוחב: רשות

ואחת יוצאה זנב: **עיקר השני.** פקח השני כדמעיל[11] בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה אבל לא מן העיקר הראשון שרחב יותר ולא מן השלישי שקצר הרבה אלא מן הביעוני והוא הדין לאילנות: **ג' בדי אילן.** אילן אחד מכר לו שם לו שלש בדים מרוחקין זה מזה ד' אמות והעלה הקרקע שיעורן ונראין בשעת מכירה כשלשה אילנות מי אזלינן בתר גוף האילן דמעיקר קא רבו ואין לו קרקע או דלמא כיון דנפשרו כל אחד בקרקע קנה קרקע ואע"ג דמיתבי לה בג' אילנות ומכר לו כד בכל אחד ולא נהירא דכיון דשייר לעצמו רוב (ד) כל בדי אילן ואילן שייר גם הקרקע לעצמו: **המבריך.** כופף אמצעית הגפן בקרקע ומכסהו בקרקע בחמצעיתו וכשנשרש בחמצעיתו מותכין עיקר הראשון ונעשו שתי גפנים: **ג' גפנים.** כשהוברכו בקרקע נעשו ו' והוי כרם דבכל ו' איכא שתים כנגד שתים ואחת יוצאה זנב. והלכך נקטו ג' לאינו יכול למנות ה' גפנים בפחות מג' דשתי גפנים מוברכות לא הוו אלא ד': **ועקריהן נראין.** כלומר שהשרישו: **מד' אמות ועד ח'.** כדבי מתיר וכ"ש לענין: **מצטרפין.** ואע"ג דכל שתי גפנים ינקי משורש אחד והוא הדין לשלש בדי אילן דקנה קרקע: **ואחד של המכר.** מי הוא הפלגה ולא מצטרף דלא דמי לשדה האילן ולא קנה קרקע או דלמא קנה: **ואם"ל דקנה שתים בתוך שלו ואחד בתוך של חבירו מהו.** כגון שיש לו שני אילנות בקצה שדהו ויש לו עדיין אילן אחד שקנה בשדה חבירו הסמוך לאילנות הללו ויש לו גם הקרקע עם האילן: בעי

עין משפט נר מצוה

ם א מיי' פ"ז מהלכי מלוה הלכי ד סמג לאוין רפ עטיש"ע י"ד סי' רלו סעיף נד:

מא ב ג ד מיי' פכ"ד מהלכי מכירה הלכי (ג) ד סמג עשין פב עטיש"ע ח"מ סי' רטז סעיף ז:

מב ה מיי' פ"ח מהלכי מלוה הלכי יח סמג לאוין רפ עטיש"ע י"ד סי' רלו סעיף ס:

מג ו מיי' פכ"ד מהלכי מכירה הלכי ה סמג עשין פב עטיש"ע ח"מ סי' רטז סעיף ז:

מד ז מיי' פ"ו מהלכות מלוה הלכי ט יסודי התורה וכסמ"ק מסנה סמג לאוין רפ עטיש"ע י"ד סי' רלו סעיף כו:

מה ח מיי' פכ"ד מהלכי מכירה הלכי ד סמג עשין פב עטיש"ע ח"מ סי' רטז סעיף ז ולקן לו:

רבינו גרשום (המשך)

דהיינו שיעור גדול מהני שיעורין. אם נטועין הכי הוי כרם אבל פחות מד' אמות הויין (מפוזרין) [רצופין] ולא חשיב כרם ולא קנה קרקע פחות מיכן מד' אמות ויותר מט"ז הוא הדין נמי לשדה אילן: בעי ר' ירמיה. כשהלוקח מודד מד' אמות ועד ט"ז אמות ממקום קצר הוא הנוטע על ארבע אמות אינו מודד אלא מעיקר השני הבחור דהיינו ממקום קצר. וחפשוט לך מהא: בעי ר' ירמיה מכר לו ג' בדי אילן. בג' אילנות מהו שיעבשרשו ויש לו קרקע. מי אמרי' הואיל דג' אילנות נינהו מצטרפין וקנה הקרקע או דלמא הואיל ולא אילנות ממש נינהו כי אם בדין לא מצטרפין ולא קנה הקרקע. ואית דאמרי הכי בעי מכר לו ג' בדין שעלו מגוע אחד ובינייהן שירטון הפסקת עפר שנראין כג' אילנות מי אזלינן בתר דנראין או בתרה דגזע: ת"ש המבריך ג' גפנים בארץ. כמו שעושין בני אדם לחרחיב הכרם חופרין בקרקע וכופין גפן שלמה באמצע ונוטעין אותה כפופה באותה חפירה וכשוראין שקלטה פוסקין אותה מכנה הראשון ואז שני ראש' למעלה נזקפין. והיינו ועיקריהן נראין. כלומר ראשיהן נראין מבחוץ ובאמצע במקום כפיפה נקלטת בארץ. ר' אלעזר בר' צדוק אומר רואין אם יש ביניהם של גפנים למעלה מן הארץ ריוח מד' אמות ועד ח' דלאו רצופין ניהו בתוך ד' מצטרפין וחשיב כרם ואי לא לא מצטרפין. הכי נמי אם יש ריוח מד' אמות ועד ח' בתנוחו בדים מצטרפין ויש לו קרקע. ואם לאו אין מצטרפין. ולהכי נקט ג' גפנים דהיינו כרם. ב' כנגד ב' ואחד יוצא זנב דראשיהן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com